

i hvilket Omfang skal Staten her træde hjælpende til? Er det ikke alt for meget at forlange, at Staten i en saadan Sag skal binde indtil 20 Mill. Kr. i Løbet af 5 Aar for at faa Sagen gennemført, uanset at man endnu ikke har indhøstet nogen Erfaring om, hvorvidt denne Vej virkelig vil føre til et Resultat? Det forekommer mig, at den sidste ærede Taler selv nærede nogen Tvivl om, at Husmandsstanden i det hele vil være skikket til at optage den Sag, og at han, saa vidt jeg forstod ham, ansaa det for ønskeligt, at der samtidig med Lovforslagets Gennemførelse oprettedes Skoler, hvor de paagældende kunde lære at udnytte saadanne smaa Ejendomme. Derved skal jeg ikke opholde mig, men det forekommer mig at være en ret naturlig Sag, at adskillige finde, om de end have Sympati for Sagen, at man alligevel bør gaa frem med en vis Varsomhed. Naar Flertallet i sidste Samling var enigt om paa dette Forsøg i Løbet af 5 Aar at ofre 5 Mill. Kr., forekommer det mig at være et Tilbud, der ikke tyder paa Vrangvilje fra deres Side, fra hvem det kommer. Det ærede Medlem for Kjøbenhavn (Knudsen) mente, at det om 5 Aar vilde vise sig, at dette Forsøg var fuldstændig mislykket. Jeg har nu noget bedre Haab til det, naar det bliver gjort paa en fornuftig og sindig Maade. Men skulde det ærede Medlem faa Ret, vil jeg sige, at saa var det langt uheldigere, om vi havde engageret 20 Mill. Kr. i et saadant mislykket Foretagende, end hvis vi havde indskrænket os til de 5.

Jeg kan heller ikke billige den Opfattelse, at det skulde være let for disse Folk, der sidde med en saadan lille Ejendom, at bære den store Gæld, som de ville komme til at bære, hvis de kun havde $\frac{1}{10}$ stikkende deri, og i Virkeligheden skulde forrente og tilsvare de $\frac{9}{10}$. Naar alt kommer til alt, er dog vel den virkelige og væsentligste Grund til de Kalamiteter, hvorover der klages paa Landet, den store Prioritetsgæld, der hviler paa Ejendommene; der er taget for store Kapitaler op i dem, med de nuværende Konjunkturer kan man ikke bære Renterne og Afdragene paa dem. Men her gaar man videre, end jeg tror, at endnu nogen Landejendomsbesidder har dristet sig til, og sætter

disse Folk ind i en Bedrift, hvor de, hvis det gaar galt, slet ingen Verdens Ting eje af Ejendommen; hele Ejendommen tilhører Staten, og den mindste Forandring i Konjunkturerne kan gøre det umuligt for vedkommende at bestaa derved. Man siger, at det er umuligt for Landarbejderne at lægge 800 Kr. op, det tror jeg dog ikke, hvis man virkelig kunde lære Folk ogsaa paa Landet at være en lille Smule økonomiske og lægge lidt op. Lønnen paa Landet er virkelig i de senere Aar ligesom i Købstæderne saaledes, at det, hvis der virkelig hos den paagældende findes Sans for Sparsommelighed, ikke er en uløselig Opgave, endogsaa i et kortere Tidsmaal, at lægge et saadant Beløb op. Han behøver desuden ikke at have gjort det alene, han har jo Udsigt til at gifte sig med en Pige, der ogsaa har været sparsommelig. Det er derfor ikke saa overdrevent vanskeligt at skaffe de 800 Kr., der skulle til, til Veje med den nuværende Løn, naar Folk vilde lade være med at give Lønnen ud til andet, til Fornøjelser eller lignende. Jeg kan saaledes ikke se rettere, end at det fra deres Side, der anbefale at gaa lidt varsomt til Værks, fuldt saa vel er velment at gøre Forsøget, som det er fra anden Side. Man gør det i Tro til, at man derved udretter noget godt, hvis Forsøget lykkes. Men man tager tillige det Hensyn, at man, da man er uden Erfaringer, ikke vil gaa for vidt i dette Forsøg, og navnlig ikke trække for store Veksler paa Statskassen i den Anledning. Vedtages dette Forslag som af mig antydet, vil der efter 5 Aar ved de 5 Millioner være skabt et stort Antal af saadanne smaa Hjem, og viser det sig saa at være gaaet godt, antager jeg med Sikkerhed, at Regering og Rigsdag med Lethed vilde kunne blive enige om at gaa videre, og maaske ved samme Lejlighed rette et og andet, som man maatte have grebet fejl i. Det kan jo godt være, at noget af det, som Udvalgets Flertal ansaa for rigtig, viser sig at være mindre heldigt, men saa antager jeg, at de Mænd, der danne dette Flertal, ogsaa ville være villige til at rette derpaa. Jeg mener derfor, at man, hvor megen Sympati man end har for Sagen, dog maa anbefale at gaa frem med stor Varsomhed,